

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Spiel-Räume: Lehrbuch der systemische Therapie mit Kinder und Jugendlichen

Rüdiger Retzlaff (2008). Stuttgart: Klett-Cotta. 431 pp. € 34,00. ISBN 978-3-608-94158-6.

Rüdiger Retzlaff, psycholoog en kind- en jeugdpsychotherapeut, is hoofd van de universiteitskliniek voor relatie- en gezinstherapie te Heidelberg. *Spiel-Räume* is bedoeld als een praktisch en voor een breed publiek toegankelijk handboek voor systeemtherapeutisch werken met kinderen en jongeren. Dat wekt belangstelling op; over het algemeen is het nogal zoeken naar literatuur op het gebied van systeemtherapie en gezinnen met (jonge) kinderen.

Het boek geeft gedetailleerd en met veel praktijkvoorbeelden een beschrijving van de wijze waarop een systeemgesprek kan plaatsvinden en hoe systeeminterventies eruit kunnen zien. Uit alle systemische stromingen en op historische volgorde van de systeemtheorie worden systeeminterventies beschreven. Daarbij worden door de auteur veel praktische vragen en aandachtspunten voor de therapeut op een rij gezet. Het boek gaat niet diepgaand in op de verschillende systeemtheorieën. Enige systemische basis-kennis is dus wel vereist.

In de eerste twee delen van het boek beschrijft Retzlaff de voorwaarden voor en de eigenschappen en fasen van systeemtherapie met kinderen en jongeren. Aan de orde komen onder andere etologische modellen, therapeutische grond-

houding, de inrichting van en regels in de therapiekamer, het eerste gesprek, diagnostiek, de samenwerking met andere op het kind betrokken organisaties, omgaan met stagnaties in de therapie.

In het derde deel worden interventies uit de verschillende systeemtheoretische stromingen behandeld. Het gaat over het werken met genogrammen vanuit de structurele stroming; het werken met paradoxale interventies vanuit de strategische stroming; het oplossingsgericht werken; en diverse narratieve interventies, zoals het externaliseren van symptomen en het werken met metaforen.

De overige twee delen van het boek behandelen allerlei creatieve interventies, zoals tekeningen, poppenspel, verschillende theatertechnieken, familiesculpturen en diverse lichaams- en bewegingsinterventies. De auteur staat expliciet stil bij het gebruik van de associatieve en lichamelijke belevingen die systemen bij de therapeut oproepen en hoe je die kunt inzetten voor hypothesevorming en interventies. Door het hele boek heen be- toogt hij hoe belangrijk het is om speels aan te sluiten bij de beleavingswereld van kinderen.

Voor het aansluiten bij de fantasie en beleavingswereld van kinderen komen diverse imaginaire technieken aan de orde,

bijvoorbeeld sprookjes en verhalen, heldenverhalen en tijdsachines. Het belang van rituelen voor het maken en afsluiten van ontwikkelingsfaseovergangen wordt onderstreept.

Het boek eindigt met ouderbegeleidingsadviezen en technieken om de afronding van een behandelcontact vorm te geven.

Voor beginnende systeemtherapeuten geeft dit boek snel een breed beeld van gezinstherapie vanuit de verschillende stromingen. De vele besproken interven-

ties kunnen de lezer prikkelen om technieken te ontleen aan andere theoretische kaders. De systematische toevoeging van vragen en aandachtspunten voor de therapeut helpt om tot bezinning en reflectie te komen.

Voor ervaren systeemtherapeuten is het in het algemeen bekende stof en zal het dus geen nieuwe bron van inspiratie zijn.

Carey Woortman en Téo Visser

How to Talk to Parents about Autism

Roy Q. Sanders (2008). New York/London: Norton. 278 pp. € 15,99. ISBN 978-0-393-70529-4.

Dit boek is geschreven vanuit een dubbele rol: Roy Sanders is kinderpsychiater maar ook vader van een kind met autisme en een verstandelijke beperking. Hij werkt als Associate Medical Director en Director of Psychiatric Services aan het Marcus Institute in Atlanta, Georgia, en als Assistant Professor of Psychiatry aan de Emory University School of Medicine.

In de inleiding beschrijft Sanders de problemen die hij ervaren heeft in het contact met hulpverleners bij het onderzoek en de diagnosestelling van zijn zoon. Hij benoemt enkele facetten uit het rouwproces waarin hij terecht kwam. Deze ervaringen en de zaken die hij gemist heeft in het contact met hulpverleners waren

voor hem de aanleiding tot het schrijven van dit boek. Het resultaat is een zeer minutieus uitgewerkt kookboek *hoe* er met ouders gesproken moet worden en vooral, als het gaat over autisme, *wat* er besproken moet worden. Elk hoofdstuk begint met 'How to talk...'.

Het boek bestaat uit vijf delen. Deel 1 gaat over de diagnose, verschillende soorten autisme en andere labels, en veel voorkomende co-diagnosen en labels. Deel 2 behandelt gedragsverschijnselen: communicatie, sociale vaardigheden, repeterend gedrag, beperkte interesses, rigiditeit, boze buien en agressief gedrag, slapen, zindelijkheidstraining, voedsel en eten. Deel 3 bevat hoofdstukken over medische en an-